

در خلوت شب

مؤلف:

علی عزیزیان

سرشناسنامه: عزیزیان، علی

عنوان: در خلوت شب

تکرار نام پدید آور: علی عزیزیان

مشخصات نشر: قم: رسالت یعقوبی، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۲۳۸ ص.

بهاء ۴۵۰۰۰۰ ریال: ۵-۹۵-۵۴۷۷-۶۰۰-۹۷۸ ISBN

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۳۰]-۲۳۸؛ همچنین به صورت زیرنویس

موضوع: نماز شب

موضوع: نماز شب - جنبه های قرآنی

موضوع: نماز شب - احادیث

موضوع: نماز شب - جنبه های مذهبی - اسلام

موضوع: نماز شب - تأثیر

رده بندی کنگره: ۱۳۹۸، ۴-دع/۷/۱۸۷ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۳۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۵۶۴۵۱

نام کتاب: در خلوت شب

مؤلف: علی عزیزیان

ناشر: انتشارات رسالت یعقوبی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

لیتوگرافی: اهل بیت (علیهم

السلام) چاپخانه: زلال کوثر

شابک: ۵-۹۵-۵۴۷۷-۶۰۰-۹۷۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش: قم: بلوار معلم، مجتمع ناشران، انتشارات رسالت یعقوبی واحد ۱۴

تلفن: ۳۷۷۴۲۰۹۲ فاکس: ۳۷۷۳۹۲۶۴

همراه: ۰۹۱۲۲۵۱۱۱۹۶

فهرست مطالب

مقدمه	۱۵
فصل اول: نماز شب در قرآن کریم و روایات	
گفتار اول: نماز شب در قرآن کریم	۲۷
(۱) دعوت به نماز شب	۲۷
مقام محمود چیست؟	۲۸
(۲) سفارش به قیام در شب	۳۴
قلب‌های نورانی	۳۴
(۳) اهمیت استغفار در سحر	۳۵
۳-۱. سفارش‌های خداوند متعال به حضرت داود علیه السلام	۳۶
۳-۲. افتخار سحرخیزان	۳۷
۳-۳. سحر مبارک	۳۸
(۴) رو به درگاه محبوب	۳۹
۴-۱. بهشت بدون حساب	۴۲
۴-۲. پاداش کم نظیر!	۴۲
(۵) تسبیح در شب و صبح	۴۳

- ۴۳..... ۵- ۱. مشاهده حضرت حق!
- ۴۳..... ۵- ۲. عبادت دیوانه وار!
- ۴۴..... (۶) عباد الرحمن.
- ۴۵..... (۷) قدم مؤثر در نجات.
- ۴۵..... نجات از زندان.
- ۴۷..... گفتار دوم: نماز شب در روایات.
- ۴۷..... الف) فضیلت نماز شب.
- ۴۷..... ۱. نگاه اجمالی به روایات.
- ۴۸..... خلوتگاه راز و نیاز.
- ۵۲..... ۲. وصیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به امام علی علیه السلام.
- ۵۲..... دو نمونه از مناجات و عبادت حضرت علی علیه السلام.
- ۵۳..... ۳. سفارش به حضرت موسی علیه السلام.
- ۵۴..... ۴. وصیت لقمان حکیم.
- ۵۴..... ۵. ذاکرین خدا.
- ۵۵..... کنیز نماز شب خوان!
- ۵۵..... احوالات نفیسه خاتون.
- ۵۶..... مناجات نفیسه.
- ۵۷..... ۶. شرافت مؤمن.
- ۵۷..... ۷. توصیه به نماز شب در کلام اولیاء الهی.
- ۶۳..... نکته ای لطیف!
- ۶۴..... ب) آثار نماز شب.
- ۶۵..... آثار مادی و دنیوی.

۱. صحت بدن ۶۵
۲. دفع عذاب ۶۶
۳. رفع وحشت و فشار قبر ۶۶
۴. ریزش گناهان ۶۷
- هذه براءة لك من النار! ۶۷
۵. زیبا شدن چهره ۶۸
۶. زیاد شدن روزی! ۶۸
۷. رفع مشکلات ۶۹
۸. طولانی شدن عمر ۷۰
۹. فیوضات سحر ۷۰
۱۰. کنیزانی برای شب خیزان ۷۱
- آثار معنوی و اخروی ۷۱
۱. ثواب نماز شب در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام ۷۱
۲. ثوابی به تعداد فرشتگان! ۷۳
۳. سه جایزه بی نظیر ۷۴
۴. پاداش پنهان ۷۵
۵. اثری عجیب! ۷۵
- نماز مؤثر ۷۶
۶. نعمت های الهی ۷۷
- مناجات شبانه آیه الله ملکی تبریزی رحمته الله علیه ۷۷
۷. زمان استجاب دعا ۷۸
- ۱-۷. درخواست حاجت حضرت زهرا علیه السلام ۷۸

- ۷- ۲. استجابت دعای علامه مجلسی..... ۷۹
۸. جایگاهی در بهشت..... ۸۰
۹. گریان نبودن چشم‌ها در قیامت..... ۸۰
۱۰. فخر الهی!..... ۸۱
- ج) مذمت ترک نماز شب..... ۸۲
- ذمّ اول: از شیعیان ما نیست!..... ۸۳
- ذمّ دوم: همچو مردار گندیده..... ۸۴
- ذمّ سوم: ادرار شیطان..... ۸۴
- د) عوامل محروم شدن از نماز شب..... ۸۶
۱. گناه..... ۸۶
- ۱- ۱. قبول نماز متّقین..... ۸۸
- ۱- ۲. تهجّد در حال تردید..... ۸۹
- ۱- ۳. بالاترین مصیبت!..... ۸۹
- ۱- ۴. به دنبال عامل ترک نماز شب!..... ۹۰
۲. دروغ..... ۹۰
۳. سستی و بهانه‌های واهی..... ۹۱
- حکیم هیدجی و پیر مرد!..... ۹۵
۴. لقمه حرام..... ۹۶
- ۴- ۱. چهل روز محرومیت..... ۹۷
- ۴- ۲. تأثیر یک خرما..... ۹۷
- ۴- ۳. نماز آخر وقت..... ۹۸
- ۴- ۴. سلب توفیق تهجّد..... ۹۸

۵. پر خوری ۹۹
- پر خوری و سنگینی در عبادت ۹۹
۶. بی توجهی حتی نسبت به گنجشکی! ۱۰۰
۷. وسوسه های شیطانی ۱۰۱
- ۷-۱. ریا حربۀ شیطان! ۱۰۱
- ۷-۲. مانع تراشی شیطان ۱۰۲
۸. حبّ دنیا و ریاست طلبی ۱۰۳
۹. رحمت الهی!! ۱۰۵

فصل دوم: تهجد و نماز شب در سیره معصومین علیهم السلام و اولیاء الهی

- گفتار اول: نمونه هایی از تهجد و نماز شب در سیره معصومین علیهم السلام ۱۱۱
۱. حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۱۱۱
- ۱-۱. شگفت انگیز ترین چیز از پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۱۳
- ۱-۲. رسول خدا صلی الله علیه و آله و ذکر قنوت وتر ۱۱۴
- ۱-۳. قیام شبانه رسول الله صلی الله علیه و آله ۱۱۴
- ۱-۴. تضرّع در شب بدر ۱۱۵
۲. حضرت امام علی علیه السلام ۱۱۵
- ۲-۱. مناجات در استان ۱۱۶
- ۲-۲. نماز شب را ترک نکردم حتی ۱۱۸
- ۲-۳. قطره های اشک علی علیه السلام ۱۱۹
- ۲-۴. مناجاتی در ذمّ نفس ۱۲۰
- ۲-۵. عبادت امیرالمؤمنین از زبان عدیّ بن حاتم طائی ۱۲۱
۳. حضرت فاطمه زهرا علیها السلام ۱۲۲

- ۱-۳. محراب عبادت ۱۲۳
- ۲-۳. حالات معنوی فاطمه علیها السلام در شب ازدواج ۱۲۳
۴. حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام ۱۲۴
- قنوت امام حسن علیه السلام ۱۲۴
۵. حضرت امام حسین علیه السلام ۱۲۸
- ۱-۵. درس شب زنده داری ۱۲۹
- ۲-۵. مناجات امام در کنار قبر جد هاشم خدیجه کبری علیها السلام ۱۲۹
۶. حضرت امام زین العابدین علیه السلام ۱۳۰
- ۱-۶. آثار عبادت در چهره امام سجاد علیه السلام ۱۳۱
- ۲-۶. حضور قلب در حال نماز ۱۳۱
- ۳-۶. تهجد در بیابان تاریک! ۱۳۲
- ۴-۶. شبی در کنار کعبه ۱۳۴
- ۵-۶. مناجات شبانه ۱۳۵
- ۶-۶. زینت عبادت کنندگان ۱۳۷
۷. حضرت امام باقر علیه السلام ۱۳۸
- ۱-۷. خلوتگاه راز ۱۳۸
- ۲-۷. تضرع شبانه ۱۳۸
۸. حضرت امام صادق علیه السلام ۱۳۸
- ۱-۸. شبی در قبرستان ۱۳۹
- ۲-۸. قطرات اشک ۱۴۰
۹. حضرت امام موسی بن جعفر علیه السلام ۱۴۱
- ۱-۹. سرگرم عبادت تا سپیده صبح ۱۴۲

- ۹- ۲. تأثیر عبادت در سیمای امام ۱۴۳
- ۹- ۳. سجده‌ای تا صبح ۱۴۳
- ۹- ۴. تأثیر عبادت و مناجات امام کاظم علیه السلام بر کنیز ۱۴۳
۱۰. حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام ۱۴۷
- ۱۰- ۱. پیراهنی به دعبل ۱۵۰
- ۱۰- ۲. مناجات امام ۱۵۱
۱۱. حضرت امام محمد تقی علیه السلام ۱۵۱
۱۲. حضرت امام علی النقی علیه السلام ۱۵۳
- عبادت روی حصیر ۱۵۴
۱۳. حضرت امام حسن عسکری علیه السلام ۱۵۴
- ۱۳- ۱. شکوه ملکوتی امام عسکری علیه السلام ۱۵۴
- ۱۳- ۲. عبادت در میان درندگان ۱۵۵
۱۴. حضرت امام مهدی علیه السلام ۱۵۵
- ۱۴- ۱. مناجات حضرت قائم علیه السلام ۱۵۷
- ۱۴- ۲. نور افشانی در خانه‌های همدان! ۱۵۸
- عبادت انبیاء و برگزیدگان الهی ۱۵۹
۱. عبادت حضرت ابراهیم علیه السلام ۱۵۹
۲. مناجات حضرت الیاس علیه السلام ۱۵۹
- ۲- ۱. مناجات در سجده ۱۵۹
- ۲- ۲. راز گریه جانسوز ۱۶۱
۳. عبادت حضرت یحیی علیه السلام ۱۶۱
۴. عبادت حضرت مریم علیه السلام ۱۶۵

- آرزوی عبادت شبانه ۱۶۶
۵. عبادت حضرت زینب کبری علیها السلام ۱۶۶
- ۱- ۵. اوج نماز شب ۱۶۶
- ۲- ۵. عبادت در شب یازدهم محرم ۱۶۷
- ۳- ۵. اهتمام به نوافل در مسیر اسارت ۱۶۷
- گفتار دوم: نمونه‌هایی از تهجد و نماز شب در سیره اولیاء الهی ۱۶۹
۱. اعتماد به وعده‌های الهی ۱۶۹
۲. ناله پاک شیخ جعفر کاشف الغطا رحمته الله ۱۷۰
۳. سه خلوتگاه عبادت ۱۷۱
۴. توفیق برکت در سایه دعا ۱۷۲
۵. لرزه بر اندام سید شفتی ۱۷۲
۶. مجاورت با خدا ۱۷۳
۷. عجب نماز شبی ۱۷۳
۸. ناله‌های شبانه ۱۷۴
۹. عبادت در شب شهادت! ۱۷۴
۱۰. شنیدن هاتف غیبی! ۱۷۴
۱۱. حسرت خوردن آیه الله بهجت! ۱۷۵
۱۲. مناجات یا محبوب ۱۷۶
۱۳. عنایت آیه الله بهجت رحمته الله ۱۷۶
۱۴. عملی هنرمندانه! ۱۷۷
۱۵. گریه با صدای بلند! ۱۷۷
۱۶. یاد خدا در همه حال ۱۷۸

۱۷. گریه پارسای شب ۱۷۸
۱۸. مصیبتی بدتر! ۱۷۹
۱۹. بیست و پنج سال بدون رختخواب! ۱۷۹
۲۰. انتظار بلا! ۱۸۰
۲۱. یک شب زمستانی ۱۸۰
۲۲. عنایت سید علی قاضی به یک دزد! ۱۸۱
۲۳. شنیدن ذکر در و دیوار ۱۸۲
۲۴. همه در تسبیح و من به غفلت خفته! ۱۸۳
۲۵. ملائکه و بیداری برای نماز شب ۱۸۳
۲۷. حکایت مرحوم ملا محمد کاشی رحمته الله علیه ۱۸۴
۲۷. ناله های حکیم سبزواری ۱۸۷
۲۸. سلوک با همسر ۱۸۷
۲۹. لذت مناجات و تیرهای دشمن! ۱۸۸
۳۰. محبت الهی ۱۸۸
۳۱. مناجات سحرگاهی ۱۸۹
۳۲. حبیه عدویه ۱۹۰
۳۳. مرکب راهوار ۱۹۰
۳۴. تهجد حاج سید هاشم حداد ۱۹۲
۳۵. مناجات حاج سید احمد کربلانی در مسجد سهله ۱۹۲
۳۶. راز و نیاز شهید اول ۱۹۴
۳۷. محمد باقر شفتی اصفهانی ۱۹۵
۳۸. جوان خدا ترس ۱۹۷

۳۹. لذت مناجات ۱۹۸

۴۰. عاشقی شیوه مردانِ بلاکش باشد! ۱۹۹

فصل سوم: وقت، احکام و کیفیت نماز شب

گفتار اول: وقت نماز شب ۲۰۳

(۱) بیداری سر وقت برای نماز شب ۲۰۴

(۲) بیداری شب و خواب بین الطلوعین ۲۰۵

گفتار دوم: احکام نماز شب ۲۰۷

گفتار سوم: کیفیت خواندن نماز شب ۲۱۰

۱. کیفیت نماز شب به صورت آسان و کوتاه ۲۱۰

۲. کیفیت نماز شب به صورت تفصیلی ۲۱۱

دعای امام سجاد علیه السلام بعد از نماز شب ۲۲۳

کتابنامه ۲۳۱

مقدمه

یکی از اموری که باید همه مسلمانان مورد عنایت قرار دهند، سحرخیزی، تهجد و راز و نیاز سحرگاهان است. قرآن کریم با عبارات گوناگون از سحر خیزان و شب‌زنده‌داران، تجلیل و تمجید کرده است، آنجا که می‌فرماید:

«تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَ طَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ، فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ؛ [ملازم بستر استراحت و خواب نیستند، بلکه] از بستر خواب برای عبادت برمی‌خیزند در حالی که همواره پروردگارشان را به علت بیم [از عذاب] و امید [به رحمت] می‌خوانند و از آنچه آنان را روزی داده‌ایم، انفاق می‌کنند، قطعاً هیچ کس نمی‌داند چه چیزهایی که مایه خوشحالی آنان است به پاداش اعمالی که همواره انجام می‌داده‌اند، برای آنان پنهان داشته‌اند»^۱

و در کلامی گوهر بار امام صادق (ع) در اهمیت نماز شب می‌فرماید:

«لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ لَمْ يُصَلِّ صَلَاةَ اللَّيْلِ؛^۲ کسی که نماز شب

نمی‌خواند، از شیعیان ما نیست»

عبادت و مناجات یکی از بهرترین و سالیانه‌ترین ارتباط معنوی با خداوند متعال و کسب صفای باطن و تهذیب نفس است. از جمله این عبادات که در آیات و روایات خیلی بر

۱. سورة سجده: ۳۲، آیه ۱۶ - ۱۷.

۲. مجلسی، محمد باقر، «بحار الأنوار»، ج ۸۴، ص ۱۶۲.

انجام آن تأکید شده نماز شب است، این نماز نوری است در مقابل ظلمت و اُنسی است از وحشت و خلوتی است از کثرت و وسیله‌ای است که روح انسان را توسعه داده و او را آمادهٔ اجتناب از گناه و معصیت می‌کند؛ چرا که در تاریکی شب وقتی انسان چهره بر خاک می‌نهد و با سوزی که سرشار از ندامت و پشیمانی از عملکرد خود به درگاه الهی روی می‌آورد؛ خداوند متعال نیز او را اجابت کرده و مشتاق دیدار چنین بندگانی می‌شود! و چه زمانی بهتر از آرامش و سکوت شب که با معبود خود خلوت کند؟! در روایتی می‌خوانیم:

«أَوْحَى اللَّهُ إِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا دَاوُدُ! لَوْ يَعْلَمُ الْمُدْبِرُونَ عَنِّي كَيْفَ انْتِظَارِي لَهُمْ وَرَفَقِي بِهِمْ وَشَوْقِي إِلَى تَرْكِ مَعَاصِيهِمْ لَمَاتُوا شَوْقًا إِلَيَّ وَتَقَطَّعَتْ أَوْصَالُهُمْ مِنْ مَحَبَّتِي؛ خداوند متعال به حضرت داود وحی کرد: اگر روی گردانندگان از من می‌دانستند که چگونه در انتظار آن‌ها و مدارا کردن با آن‌ها و شوق من به ترک گناه آنان هستم هر آئینه از شوق جان می‌سپردند و بندهای بدنشان - در سایهٔ محبت من - از هم گسیخته می‌شد»^۱

یک چشم زدن غافل از آن ماه ماباشید شاید که نگاهی کند آگاه نباشید «پس ای عزیز! فکری کن و چاره جویی نما و راه نجاتی و وسیله خلاصی از برای خود پیدا کن. و به خدای ارحم الراحمین پناه ببر! و در شب‌های تاریک با تضرع و زاری از آن ذات مقدس تمنا کن که تو را اعانت کند در این جهاد نفس، تا آن شاء الله غالب شوی و مملکت از دست دشمنان و گزند از شر شیطان را از آن بیرون کنی و خانه را به دست صاحبش دهی تا سعادت‌ها و بهجت‌ها - رحمت‌هایی خداوند به تو عطا فرماید»^۲

۱. فیض کاشانی، محمد، «المحجة البيضاء فی تهذیب الإحیاء»، ج ۸، ص ۵۵.

۲. موسوی خمینی، روح الله، «چهل حدیث»، ص ۱۲.

یکی از مظاهر رحمت الهی گریه‌ای است که از سوز دل برمی‌خیزد. لذا اگر در جای خلوتی مشغول مناجات و راز و نیاز با خدا بودید و در حال دعا تأثیری پیدا کردید و منقلب شدید و در آن حالت از حدقه چشمانتان به اندازه‌ای که پر مگسی را تر کند، اشکی جاری شد، قدر آن حالت را بدانید و آن لحظه را مغتنم شمارید که شما به هدف رسیده‌اید. در روایتی از امام باقر (ع) نقل شده است:

«هیچ قطره‌ای نزد خدا محبوب‌تر نیست از یک قطره اشک که در

سیاهی شب از ترس خدا باشد و نظر به دیگری در آن نباشد»^۱

تاک خویش از گریه‌های نیمه شب سیر آب دار

کز درون او شعاع آفتاب آید برون

ذرّه‌ای بی‌مایه‌ای ترسم که ناپیدا شوی

پخته‌تر کن خویش را تا آفتاب آید برون

در گذر از خاک و خود را پیکر خاکی مگیر

چاک اگر در سینه ریزی، ماهتاب آید برون

گر به روی تو حریم خویش را در بسته‌اند

سر به سنگ آستان زن، لعل ناب آید برون

«اقوال»

در روایتی دیگر آمده است:

«نیست قطره‌ای نزد خداوند محبوب‌تر از قطره اشکی که از خوف

او ریخته شود و قطره خونی که در راه او ریخته گردد»^۲

«نیست مؤمنی که به اندازه‌ی بال مگسی اشک از دیدگانش بر صورتش

جاری شود از خوف خدا مگر آن که پروردگار آتش جهنم را بر او

حرام می‌کند»^۳

۱. کلینی، محمد بن یعقوب، «اصول کافی؛ ترجمه کمره‌ای»، ج ۶، ص ۵۷.

۲. دیلمی، حسن بن محمد، «إرشاد القلوب دیلمی؛ ترجمه مسترحمی»، ج ۲، ص ۳۰.

۳. همان.

«کسی که از ترس خدا بگرید، به شماره هر قطره اشک، وزنه پاداشی به وزن کوه احد در کفۀ ترازوی اعمال او قرار می‌دهند و نیز به ازای هر قطره اشک، چشمه‌ای در بهشت به وی عنایت کنند، که در کناره آن چشمه، شهرها و قصرهایی قرار دارند که (همانند آن‌ها) هیچ چشم و گوشتی ندیده و نشنیده و در خاطر هیچ کس خطور نکرده است»^۱

مرحوم آیه الله ملکی تبریزی رحمته الله علیه درباره اهمیت عبادت و مناجات در دل شب می‌نویسد:

«به جانم سوگند! بیشتر مردم قدر نعمت مناجات را نمی‌دانند و همانا منشأ این مناجات علوم و معارف ارجمندی است که جز اهلش کسی از مقام و وجود آن آگاهی نخواهد داشت و آنان اولیای خدا هستند؛ یعنی کسانی‌اند که از راه کشف و مشاهده به حقایق دسترسی یافته‌اند و رسیدن به حقایق این مکاشفات، بزرگ‌ترین نعمت آخرت است که هیچ یک از نعمت‌های دنیوی را نمی‌توان با آن مقایسه کرد»^۲

مرحوم شهید آیه الله دستغیب رحمته الله علیه می‌فرماید:

«در راز و نیاز با پروردگار به یک شب و یک روز بیشتر از یک سال بلکه آن را عادت خود قرار بده، آن گاه قرب آفریدگار را خواهی دانست و یاد او را با شیرینی خواهی چشید و مقامات روحانی را تا حدی خواهی دانست»^۳

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، «پاداش نیکی‌ها و کیفر گناهان؛ ترجمه ثواب الأعمال»، ص ۷۴۹.

۲. ملکی تبریزی، جواد، «المراقبات»، ص ۱۷۶.

۳. دستغیب، عبدالحسین، «قلب سلیم»، ص ۱۹۳.

مرحوم آیه الله بهاء الدینی علیه السلام می فرمودند:

«حرکت ما به کمک خدای متعال بود، خودمان مرد میدان نیستیم! مرا برای تهجد و نماز شب با صدا کردن بیدار می کردند، ندای غیبی خیلی شنیدم به جوری که مرا از شک و شبه خارج کرد، عمده این نداها در تهجد بود»^۱

از مرحوم شیخ رجبعلی علیه السلام نقل شده است:

«شبی یک ساعت دعا بخوانید، اگر حال دعا نداشتید باز هم خلوت با خدا را ترک نکنید»^۲

و نیز می فرمود:

«در بیداری سحر و ثلث آخر شب آثار عجیبی است. هر چیزی را که از خدا بخواهی از گدائی سحرها می توان حاصل نمود، از گدائی سحرها کوتاهی نکنید که هر چه هست در آن است. عاشق خواب ندارد و جز وصال محبوب چیزی نمی خواهد. وقت ملاقات و رسیدن به وصال هنگام سحر است»^۳

پس از جوانی، به اندامی که باقی است باید استفاده کرد؛ چرا که در پیری همه چیز حتی تهجه به عبادت و سحرها نیز نیست می شود. از حیل‌های شیطان و نفس اماره آن است که جوانان را وعده صلاح و اصلاح در زمان پیری می دهد تا جوانی با غفلت از دست برود؛ و نه پیران وعده طول عمر! و تا لحظه آخر با وعده های پوچ انسان را از ذکر خدا باز می دارد؛ پس در این فرصت باقی مانده با مانع تراشی شیطانی و نفسانی نباید این

۱. حیدری کاشانی، حسین، «سیری در آفاق»، ص ۱۰۴.

۲. محمدی ری شهری، محمد، «کیمیای محبت»، ص ۲۱۳.

۳. همان.

عمر گران بها را از دست داد بلکه با این مرکب شبانه می توان به مقصد که همان قرب الهی است، رسید!

کنونت که چشم است اشکی بیار زبان در دهان است عذری بیار
گریه و زاری در پیشگاه حضرت دوست از روی خضوع و تذلل و مسکنت و فقر،
به هنگام دعا و نیایش و به خصوص در وقت نماز و عبادت، یکی از مهم ترین کارهای
انبیا و ائمه علیهم السلام و اولیاء می باشد.
در روایتی نقل شده است:

«چشمی که از خوف خدا گریست، در قیامت گریان نیست و قطره ای
از اشک چشم برای خدا، دریایی از آتش را خاموش می کند و اگر
گریه کننده ای در امتی بگیرد به همه رحم خواهد شد و خوشا به حال
بنده ای که خداوند او را در گریه ببیند و گریه کنندگان در قیامت در
رفیق اعلا هستند و نزدیک ترین مرحله عبد به رب گریه در سجده
است»^۱

مرحوم آیه الله ملک تبریزی رحمته الله علیه در این باره می نویسد:

«ای برادر! خوب فکر کن و بگو: چرا در دنیا گریه نمی کنم؟
فراهم نما بلکه برای حال گرفتاری و بلایت چنین گریه را اگر حالت
برای گریه مساعد نیست پس چاره ای جز تباهی کردن نیست و اگر
قساوت قلب مانع تباهی شد پس بدان که همانا گناهان، تسو را بیمار
ساخته و کدورت عیب ها دلت را به فساد کشیده است به خصوص به
زینت این دنیای پست و زر و زیور و ظاهر فریبایش مغرور شده ای»^۲

۱. قمی، عباس، «سفینه البحار»، ج ۱، ص ۳۵۳.

۲. ملک تبریزی، جواد، «لقاء الله»، ص ۱۵۹.

تضرع و زاری در پیشگاه حضرت حق و غلتیدن مروارید اشکی بر چهره بنده و زدودن غبار غفلت و گناه به وسیله سرشک پشیمانی، همه و همه نمودهای بندگی و امتیاز انسان از سایر موجودات و وسیله‌ای برای کسب بالاترین افتخار عالم خلقت است. وقتی که دل شکسته می‌شود و اشکی بر گونه‌ها روان می‌گردد و زبان به تسبیح و تقدیس الهی باز می‌شود و در پی آن کلماتی در استغفار و عذرخواهی ادا می‌گردد، پیوند و ارتباط با حضرت احدیت تحقق می‌یابد و آن زمان بهترین لحظه عرض حاجات است. حتماً! حالت گریه هر چند به مقدار کم در دل شب (مثلاً در شب‌های ماه مبارک رمضان) یا در مصائب اهل بیت علیهم‌السلام به افراد دست داده است، این گریه چراغ سبزی از عالم معنا به شخص گریه کننده است؛ چرا که کلید دل آدمی مربوط به خود اوست و با توجه اوست که گریه بر انسان غالب می‌شود و برای کسب چنین حالتی باید از چیزی کوتاهی نکرد!

مرحوم آیه الله ملکی تبریزی رحمته‌الله در این باره می‌نویسد:

«سالك الى الله به تمام آنچه قادر است از مراتب فراغت و مسكنت و عز و وسعت و ... پراکندگی همه آن‌ها تأثیری در قلب انسان می‌نماید و آن تسبیح سبب جوش آمدن دریای رحمت الهی می‌شود. اگر تصدیق این را بخواهی اعمال، مناجات و استغفار بزرگان را نگاه کن، که خودشان را به چه حال‌هایی می‌انداختند؛ مثلاً زنجیر به گردن می‌انداختند و به روی خاک می‌نشستند، توی قبرها می‌رفتند»^۱

پس انقلاب درونی که در قالب اشک از چشمان آدمی سرازیر می‌شود مربوط به رحمت و غفران الهی است و از این رحمت و غفران الهی نباید مأیوس شد؛

دست از طلب ندارم تا کام من بر آید یا تن رسد به جانان یا جان ز تن در آید

* * *

اگر با دیگرانش بود میلی چرا ظرف مرا بشکست لیلی
در آخر از خوانندگان محترم التماس دعا داشته و از خداوند متعال برای تمام عزیزان
خواستارم؛

خداوندا شبی دمساز خود کن مرا پروانه‌ی جانباز خود کن
چشان شهد و صالت را به جانم اسیر در گه پُر راز خود کن
«إِلَهِي... وَلَا تَحْجُبْ مُشْتَاكِكَ عَنِ النَّظَرِ إِلَى جَمِيلِ رُؤْيَيْكَ... وَ
ضَمِيرٌ أُنْعِدْ عَلَى مَوَدَّتِكَ كَيْفَ تُحْرِقُهُ بِحَرَارَةِ نِيرَانِكَ؛ معبودا ... و
شیفتگان را از نظر به زیبایی دیدارت محروم نکن و باطنی که
بر دوستیت پیمان بسته چگونه به حرارت آشت می‌سوزانی؟»^۱
«اللَّهُمَّ احْمِلْنَا فِي سَفْنِ نَجَاتِكَ وَ مَتَّعْنَا بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِكَ وَ أَوْرِدْنَا حِيَاضَ
حُبِّكَ وَ أَذِقْنَا حَلَاوَةَ وُدِّكَ وَ قُرْبِكَ؛ خدایا! ما را بر کشتی‌های نجات
حمل کن و لذت‌های دوستی‌ات در آور و شیرینی محبت و مقام قرب خود
را به ما بچشان»^۲

«إِلَهِي مَنْ ذَا الَّذِي ذَاقَ حَلَاوَةَ مَحَبَّتِكَ فَرَامَ مِنْكَ بَدَلًا وَمَنْ ذَا الَّذِي
أَنِسَ بِقُرْبِكَ فَأَبْتَغَى عَنْكَ حَوْلًا... يَا مَنِي قُلُوبِ الْمُشْتَاكِينَ وَيَا غَايَةَ
آمَالِ الْمُحِبِّينَ، أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَ حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَ حُبَّ كُلِّ عَمَلٍ
يُوصِلُنِي إِلَى قُرْبِكَ؛ معبودا! کیست آن که شیرینی محبت و عشقت را

۱. قمی، عباس، «مفاتیح الجنان»، مناجات المخائفین.

۲. همان، مناجات المطیعین.

چشید و پس از آن دیگری را به جای تو برگزید؟ و کیست آن که با
مقام قرب تو انس یافت پس مایل به روی تافتن از تو شد؟ ای آرمان
دل مشتاقان! ای نهایت آرزوی عاشقان! محبت را و محبت دوستان
را از تو درخواست دارم و نیز دوستی هر کاری که مرا به میدان قرب
تو می‌رساند»^۱